

Nr 199.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror; given Stockholms slott den 16 mars 1923.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finaussärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

förordning om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror.

Härigenom förordnas som följer:

I kap. Allmänna grunder för stämpelavgiftens utgörande.

1 §.

1 mom. Vid köp eller byte av äkta pärlor och ädla stenar, av föremål, i vilka sådana pärlor och stenar äro infattade, samt av smycken utav guld, silver eller platina, ävensom vid införsel till riket av utomlands genom köp eller byte förvärvade föremål av angivna slag skall, med undantag för de fall, varom i 3 § förmäles, för varje föremål, vars värde överstiger 300 kronor, utgöras en särskild stämpelavgift. Avgiften utgår med 10 kronor, då föremålets värde icke överstiger 350 kronor, och därutöver med 5 kronor för varje ytterligare påbörjat belopp av 50 kronor; dock att, där föremål, som nu nämnts, gå i byte mot varandra, stämpelavgift skall utgöras endast för det belopp, varmed det övriga vederlag, som må hava betingats vid bytet, överstiger nämnda gränsvärden.

2 mom. Denna förordning äger icke tillämpning i fråga om ädla stenar, som äro avsedda att omedelbart tjäna vetenskapligt, industriellt eller annat liknande ändamål.

3 mom. Såsom köp eller byte anses i denna förordning jämväl avtal, varigenom man av annan betingar sig, att han skall mot vederlag något förfärdiga, vare sig han skall bestå ämnet därtill eller icke.

4 mom. Värdet av föremål, som i denna förordning avses, skall vid köp anses motsvara köpeskillingen, stämpelavgiften däri icke inräknad, och må vid byte eller införsel eller i fall, som avses i 2 §, ej upptagas till lägre belopp än det, vartill föremålets värde inom riket vid samma tidpunkt kan skattas.

2 §.

Stämpelavgift enligt denna förordning skall utgöras jämväl då föremål, som i förordningen avses, av den, som med dylika föremål

driver handel, uttages till användning för eget bruk eller för att utan vederlag överlätas.

3 §.

Från stämpelavgift enligt denna förordning äro kronan och muséer befriade.

Frihet från erläggande av stämpelavgift äger jämväl rum:

1) vid *överlåtelse*, då den, som med här avsedda föremål driver sådan rörelse, att han på grund därav är pliktig att föra handelsböcker, i och för sin rörelse förvärvar dylikt föremål; samt

2) vid *införsel*,

a) då densamma företages av sådan näringsidkare, som under 1) omnämnts, i och för rörelsen,

b) då fråga är om föremål, som är avsett att åter från riket utföras, och

c) då den, för vars räkning införseln äger rum, innehaft föremålet minst sex månader.

II kap. Om sättet för stämpelavgiftens utgörande samt om kontroll.

4 §.

Den, som i eller utan samband med annan rörelse eller näring ämnar driva handel med föremål, som i denna förordning avses, vare sig för egen räkning eller i kommission, skall därom, innan handeln börjas, göra särskild anmälan, därest handeln skall idkas i Stockholm, hos överståthållarämbetet och eljest hos länsstyrelsen i det län, där rörelsen skall drivas.

Sådan näringsidkare är skyldig föra särskild bok över överlåtelser, vid vilka stämpelavgift enligt denna förordning skall utgöras. Nämda bok skall utvisa dagen för överlåtelsen, föremålet eller föremålen för densamma, värdet å varje särskilt föremål samt den firmas eller den persons namn och adress, till vilken överlåtelsen skett.

Anteckning om överlåtelse skall i nämnda bok införas för den dag, då överlåtelsen äger rum.

I försäljningsboken skall anteckning göras jämväl om förhållande, som avses i 2 §.

Försäljningsbok skall av den, vilken driver rörelse, varom ovan sägs, bevaras i två år.

5 §.

För stämpelbeläggning användas enkla beläggningsstämplar (*lyxstämplar*).

6 §.

Stämpelbeläggning ombesörjes av överlåtaren.

7 §.

Där överlåtare är jämlikt 4 § skyldig att föra särskild försäljningsbok, anbringas stämpeln i försäljningsboken, antingen för varje i boken antecknad överlåtelse eller ock månadsvis inom trettio dagar efter varje månads slut för de under månaden antecknade försäljningarna.

8 §.

Makulering av i försäljningsboken anbragta stämplat skall verkställas av de i 11 § omnämnda tillsyningsmän.

9 §.

1 mom. Överlåter annan än den, som är skyldig att föra särskild försäljningsbok, föremål, som i denna förordning avses, anbringas stämpeln å avräkningsnota, upptagande dagen för avtalet, föremålet eller föremålen för avtalet samt värdet å varje särskilt föremål. Avräkningsnota skall av överlåtaren upprättas och, behörigen stämpelbelagd, inom tre dagar efter avtalets slutande överlämnas till den, till vilken överlåtelsen skett. Makuleringen ombesörjes av överlåtaren genom påskrift med bläck av år, månad och dag samt överlåtarens namn eller initialer.

2 mom. I fall, då jämlikt bestämmelse i tullstadgan föremål, som i denna förordning avses, skall genom tullförvaltnings försorg säljas å offentlig auktion, anses tullförvaltningen som överlåtare.

Där någon, utan att själv uppträda som kontrahent, förmedlat avtalet, åligger det denne att inom tid, som i 1 mom. sägs, upprätta och tillstålla den, till vilken överlåtelsen skett, den stämpelbelagda avräkningsnotan.

Vid försäljning å exekutiv auktion anses auktionsförrättaren såsom förmedlare.

3 mom. För utgörande av föreskriven stämpel i fall, varom i denna paragraf sägs, svare i varje fall även den, till vilken överlåtelsen skett, och åligger det honom att, därest behörigen stämpelbelagd avräkningsnota icke blivit honom tillstålld, därom inom en vecka efter mot-

tagandet av det eller de överlåtna föremålen göra anmälan hos vederbörande tillsynsmyndighet eller tillsyningsman.

4 mom. Stämpelavgiften skall i fall, som avses i denna paragraf, där ej annat avtalats, slutligen vidkännas av överlåtaren.

10 §.

1 mom. Vid införsel till riket av i denna förordning avsett föremål anbringas stämpel å faktura, om sådan finnes, och eljest å konossement eller frakthandling eller ock å tullräkning. Sådan stämpelbeläggning utföres av vederbörande tullmyndighet, vilken även har att ombesörja makulering.

Den, för vars räkning införseln äger rum, är pliktig att på anfordran av tullmyndigheten erlagga stämpelavgiften.

2 mom. Den, vilken vid införsel till riket av föremål, som i denna förordning avses, gör anspråk på befrielse från skyldighet att erlagga stämpelavgift, vare, när tullmyndighet finner anledning sådant påfordra, skyldig avgiva skriftlig försäkran på heder och samvete rörande förefintligheten av förhållande, som föranleder dylik befrielse.

3 mom. Äro tullmyndighet och avgiftspliktig av olika mening angående stämpelavgiftens beräknande, varde frågan därom genom tullmyndighetens försorg hänskjuten till generaltullstyrelsens prövning.

11 §.

Tillsyn över efterlevnaden av här ovan givna föreskrifter tillkommer överståthållarämbetet och länsstyrelserna.

Sådan tillsyn utövas genom särskilda tillsyningsmän, som utses av överståthållarämbetet för rörelse, som drives inom Stockholm, och eljest av vederbörande länsstyrelse. Nämnda tillsyningsmän äga uppbara dels särskilt arvode, som på förslag av överståthållarämbetet eller länsstyrelserna fastställas av Kungl. Maj:t, dels ock vid resor i och för uppdragets fullgörande resekostnads- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i gällande resereglemente.

12 §.

Den, vilken med föremål, som i denna förordning avses, driver sådan rörelse, att han på grund därav är pliktig föra handelsböcker, är skyldig att, när helst så påfordras, för tillsyningsmannen förete sina försäljningsböcker samt andra handlingar och räkenskaper, såvitt de avse nämnda rörelse.

Tredskas någon att fullgöra vad honom sålunda åligger, äge överståthållarämbetet eller länsstyrelsen förelägga den tredskande vite och till sådant vite falla.

Tillsyningsman vare pliktig att, då annan tillsyningsman för fullgörande av sin granskningsplikt äskar upplysning om visst angivet förhållande, meddela vad han i sådant hänseende vid företagen granskning inhämtat. Vad tillsyningsman sålunda eller vid fullgörande av sin granskningsplikt inhämtat, må tillsyningsman yppa allenast i fall, då sådant erfordras för anmälan till åtal för förseelse mot denna förordning eller ock för utredning vid domstol i mål av dylik beskaffenhet.

III kap. Ansvarsbestämmelser.

13 §.

Underlåter den, som enligt 7 § är skyldig att föra försäljningsbok, att i sådan bok göra behörig anteckning om skedd överlåtelse eller om förhållande, som avses i 2 §, eller att i försäljningsboken anbringa stämpel, böte från och med två till och med trettio gånger det felande stämpelbeloppet. Lag samma vare, där den, som enligt 9 § är pliktig upprätta avräkningsnota, underlåter att sådant inom föreskriven tid fullgöra eller att förse avräkningsnotan med föreskriven stämpel, ävensom där någon underlåter att fullgöra vad honom enligt 9 § 3 mom. åligger. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må straffet sänkas under vad nu angivits, dock att minsta bot i varje fall skall vara tio kronor.

Förstör någon inom den i 4 § sista stycket angivna tid försäljningsbok, vilken ännu icke varit föremål för granskning av tillsyningsman, eller underlåter någon utan giltigt skäl att på anmaning av tullmyndighet avgiva försäkran, som i 10 § 2 mom. sägs, straffes med böter från och med tio till och med tiotusen kronor.

Har någon i försäljningsbok eller i avräkningsnota eller i försäkran, som i 10 § 2 mom. omförmäles, mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift, och har genom förfarandet föranletts, att stämpelavgift icke blivit till behörigt belopp utgjord, böte, där ej gärningen är enligt allmän strafflag med straff belagd, från och med fem till och med femtio gånger det stämpelbelopp, som genom det oriktiga förfarandet undandragits.

14 §.

Bryter någon eljest mot vad i denna förordning finnes föreskrivet, straffes med böter högst femhundra kronor.

15 §.

Underlåter någon, som är skyldig att till tullmyndighet erlægga stämpelavgift, att fullgöra detta, må beloppet genast utmättningsvis uttagas.

16 §.

Åtal för förseelse mot denna förordning anhängiggöres av allmän åklagare vid allmän domstol.

Förseelse mot bestämmelsen i 12 § tredje stycket sista punkten må av allmän åklagare åtalas, endast där målsägande angivit förseelsen till åtal.

17 §.

Av böter och viten, som utdömas enligt bestämmelserna i denna förordning, tillfaller en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan.

I händelse av bristande tillgång till böters eller vitens fulla gäldande förvandlas de enligt allmän strafflag.

IV kap. Om stämplarna och deras tillhandahållande m. m.

18 §.

Lyxstämplar skola vara att tillgå i valörer, som av generalpoststyrelsen bestämmas.

När till försäljningsbok, avräkningsnota eller handling, som i 10 § 1 mom. omförmäles, erfordras stämpel till större belopp än en stämpel innehåller, skola två eller flera stämplat begagnas.

19 §.

Generalpoststyrelsen skall i enlighet med de närmare bestämmelser, som styrelsen äger utfärda, tillhandahålla stämplat av de särskilda slag, som enligt 18 § skola vara att tillgå.

Blanketter till försäkringar, som i 10 § 2 mom. omförmälas, skola tillhandahållas hos tullmyndighet.

Ett exemplar av denna förordning skall hållas tillgängligt för allmänheten å varje stämpelförsäljningsställe.

20 §.

Beträffande uppbörd och redovisning för stämplarna skall i tillämpliga delar iakttagas vad som finnes föreskrivet i VI kap. av förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften.

Övergångsbestämmelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1924 samt gäller till utgången av nämnda år.

Härvid skall iakttagas, att anmälan, som i 4 § avses, angående drivande av rörelse ej erfordras, därest anmälan skett enligt 11 § i förordningen den 11 juli 1919 om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson anför:

Med en till 1919 års lagtima riksdag avgiven proposition, nr 251, framlade Kungl. Maj:t förslag till förordning om en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor m. fl. lyxvaror. Propositionen avstyrktes av bevillningsutskottet, men riksdagen antog ett på bevillningsutskottets föranstaltande omarbetat förslag i ämnet. Förordning utfärdades den 11 juli 1919 (nr 401).

Till 1920 års riksdag avgav Kungl. Maj:t i proposition, nr 47, förslag angående fortsatt tillämpning av nyssnämnda förordning till utgången av år 1921. Även detta förslag avstyrktes av bevillningsutskottet men bifölls av riksdagen. Förordning i ämnet utfärdades den 28 maj 1920 (nr 224).

Något motsvarande förslag framställdes däremot icke av Kungl. Maj:t till 1921 års riksdag. Vid föredragning den 7 januari 1921 i statsrådet av förslag till inkomstberäkning för år 1922 meddelade dåvarande chefen för finansdepartementet, att inkomsten av ifrågavarande slag av skatt utav statskontoret uppskattats till 220,000 kronor för år 1922. Med framhållande, att detta vore en jämförelsevis obetydlig summa, yttrade departementschefen följande:

»I betraktande härav och då beloppet med de vikande konjunkturerna torde komma att ytterligare nedgå, samt då kontrollen med avseende å skattens uttagande synes lämna åtskilligt övrigt att önska och dessutom ställer sig jämförelsevis dyrbar i förhållande till de belopp, som inflyta, synes mig skäl knappast förefinnas att vidare bibehålla ifrågavarande skatteform. I ämnet utfärdade bestämmelser, som gälla intill utgången av år 1921, torde sålunda icke böra förlänas förlängd giltighet.»

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 161 häft. (Nr 199.)

Frågan om förlängning av berörda förordning framfördes emellertid motionsvägen, och riksdagen beslöt i enlighet med motionärens yrkande utsträckning av förordningens giltighet till utgången av år 1922.

Ej heller till 1922 års riksdag framlades någon proposition angående berörda förordnings fortsatta tillämpning. Med användande av sin motionsrätt föreslog emellertid bevillningsutskottet, att åt förordningen skulle förlänas fortsatt giltighet till utgången av år 1923. Detta förslag bifölls av riksdagen, och förordning i ämnet utfärdades den 21 juni 1922 (nr 328).

Då riksdagen sålunda upprepade gånger beslutat förlängning av förordningen rörande en särskild stämpelavgift vid köp m. m. av vissa lyxvaror, har jag uppdragit åt kanslirådet i finansdepartementet A. Nordlindh, vilken inom departementet verkställt utredning och avgivit betänkande med förslag angående en allmän lyxbeskattning, att utarbeta en promemoria angående frågan om den form, i vilken berörda förordning skulle kunna erhålla fortsatt giltighet även efter 1923 års utgång. Jag har ock från kanslirådet Nordlindh mottagit en denna dag dagtecknad promemoria i ämnet, till vars innehåll jag i det följande återkommer.

*Gällande
bestämmelser.*

De grundläggande bestämmelserna i 1919 års förordning om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror hava av kanslirådet Nordlindh sammanfattats sålunda.

Skattskyldighet inträder vid köp eller byte av äkta pärlor och ädla stenar, av föremål, däri sådana pärlor och stenar äro infattade, samt av smycken utav guld, silver eller platina, ävensom vid införsel hit till riket av utomlands genom köp eller byte förvärvade föremål av angivna slag, med undantag för vissa särskilt uppräknade fall samt under förutsättning att föremålets värde överstiger 300 kronor. Skatten utgår med 10 kronor, då föremålets värde icke överstiger 350 kronor, och därutöver med 5 kronor för varje ytterligare påbörjat belopp av 50 kronor; dock att, där föremål, som nu nämnts, gå i byte mot varandra, stämpelavgift skall utgöras endast för det belopp, varmed det övriga vederlag, som må hava betingats vid bytet, överstiger nämnda gränsvärden. Vid överlåtelse av föremål, beträffande vilket stämpelplikt äger rum, skall upprättas avräkningsnota och vid införsel av sådant föremål anmälningssedel. Skyldighet att upprätta avräkningsnota åligger överlåtaren, och enahanda skyldighet beträffande anmälningssedel åligger den, för vars räkning införseln ägt rum. Stämpel åsättes avräkningsnota eller anmälningssedel till det belopp, varmed stämpelavgiften

skall utgå. Stämpelbeläggning av anmälningssedel verkställes av vederbörande tullmyndighet. Den, som ämnar driva handel med föremål, som i förordningen avses, åligger dels att göra särskild anmälan därom till överståthållarämbetet eller vederbörande länsstyrelse, dels ock att be-
träffande överlåtelse, vid vilka stämpelavgift skall utgöras, föra särskild bok, som skall utvisa dagen för överlåtelsen, föremålet eller föremålen för densamma, värdet å varje särskilt föremål, beloppet av den erlagda stämpelavgiften samt namnet på den, till vilken överlåtelsen skett. Tillsyn över efterlevnaden av förordningens föreskrifter tillkommer överståthållarämbetet och länsstyrelserna. Tillsynen utövas genom särskilda tillsyningsmän, vilka äga uppbära dels särskilt arvode, som på förslag av överståthållarämbetet och länsstyrelserna fastställas av Kungl. Maj:t, dels ock vid resor i och för uppdragets fullgörande resekostnads- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i gällande resereglemente. Särskilda stämplor, benämnda lyxstämplor, tillhandahållas av generalpoststyrelsen. Underlåter den, som är pliktig upprätta avräkningsnota eller avgiva anmälningssedel, att sådant fullgöra eller att förse upprättad avräkningsnota med föreskriven stämpel, eller underlåter den, till vilken överlåtelsen skett och som icke fått behörigen stämpelbelagd avräkningsnota till sig överlämnad, honom enligt förordningen åliggande anmälningskyldighet, är straffet böter från och med två till och med trettio gånger det felande stämpelbeloppet, dock minst tio kronor. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, kan straffet sänkas under vad nu angivits, dock att minsta bot i varje fall är tio kronor. Har någon i avräkningsnota eller anmälningssedel mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift och därigenom föranlett, att stämpelavgift icke blivit till behörigt belopp utgjord, är straffet böter från och med fem till och med femtio gånger det stämpelbelopp, som genom det oriktiga förfarandet undandragits, dock minst tjugufem kronor.

I förenämnda promemoria har nu kanslirådet Nordlindh, under hänvisning till berörda av honom tidigare avgivna betänkande, anført i huvudsak följande:

*Promemoria
av kanslirådet
A. Nordlindh.*

»Det förslag till förordning i ämnet, som av Kungl. Maj:t framlagts för 1919 års riksdag, innehöll i väsentliga delar andra bestämmelser än de av riksdagen sedermera antagna. Sålunda hade Kungl. Maj:t föreslagit, att beskattningen skulle omfatta, utom ovannämnda varuslag, även guld-, silver- och platinaarbeten utan infattade pärlor eller ädla stenar liksom ock halvädla stenar. Därjämte var i Kungl. Maj:ts förslag minimibeloppet 100 kronor. Vidare hade Kungl. Maj:t föreslagit, att avräkningsnota och anmälningssedel skulle upprättas i två exemplar, att, då avräkningsnota utfärdades av den som

dreve handel med föremål av ifrågavarande slag, för ändamålet inrättade böcker skulle användas, i vilka blanketter till avräkningsnotor, försedda med nummer i fortlöpande följd, skulle vara inhäftade, varje blankett genom perforering delad i två likalydande, med samma nummer försedda hälfter, att för stämpelbeläggning skulle användas dubbla beläggningsstämplar samt att de båda exemplaren av avräkningsnotan eller anmälningssedeln skulle förseas med var sin hälft av stämpeln, därvid skulle iakttagas, att den med nr 1 märkta hälften anbragtes, beträffande avräkningsnota, å det exemplar av densamma, som skulle förbliva i överlåtarens förvar.

Den av riksdagen godkända lydelsen av författningen överensstämde med en på bevillningsutskottets föranstaltande och efter dess direktiv inom finansdepartementet verkställd omarbetning av det med propositionen framlagda förslaget.

Avkastningen av ifrågavarande skatt utvisas av följande, av generalpoststyrelsens andra byrå den 21 februari 1923 meddelade uppgift. Beloppen av försålda lyxstämplar hava utgjort

under år 1919 ¹	kronor 122,505: —
» » 1920	» 210,225: —
» » 1921	» 92,895: —
» » 1922	» 44,235: —

En nedgång i skattens avkastning är med hänsyn till den alltjämt pågående depressionen ingalunda förvånande. Huruvida orsaken därjämte i någon mån kan ligga i bristfälliga kontrollbestämmelser, är givetvis vanskligt att bedöma. Beskattningens synnerligen dåliga resultat ger emellertid anledning att se till, i vad mån gällande kontrollbestämmelser bereda möjlighet till en effektiv uppsikt.

Beträffande erfarenheterna vid kontrollföreskrifternas tillämpning har jag begärt upplysningar av den av överståthållarämbetet utsedde tillsyningsmannen, notarien hos ämbetet K. E. Eriksson. Med ledning av vad denne i ämnet meddelat torde följande kunna anföras beträffande utövningen av denna kontroll.

Kontrollen tillgår i huvudsak så, att kassakladdarna genomgås och att därvid de poster, som synas vara underkastade stämpel, eftersökas i den särskilda försäljningsboken, där anteckningen, som nämnt, skall innehålla uppgift om den erlagda stämpelavgiftens belopp. Därjämte anlitas för kontrollen övriga försäljningsböcker i mån av behov. Finns nu i den särskilda boken anteckning om stämpel och är det upptagna beloppet riktigt, så återstår kontrollen därå, att motsvarande stämpel verkligen blivit åsatt avräkningsnotan. För en sådan kontroll synes författningen icke bereda någon utväg annat än genom föreskriften, att anteckningen i den särskilda försäljningsboken skall utvisa namnet på den, till vilken överlåtelsen skett. Endast namnet på köparen är emellertid i många fall icke tillräckligt för identifiering; och några upplysningar därutöver är försäljaren icke skyldig att lämna; i många fall lär han väl icke heller vara i stånd därtill. Skulle tillsyningsmannen emellertid lyckas

¹ Då författningen trädde i kraft först den 1 september 1919, avser uppgiften för 1919 endast månaderna september—december.

anträffa köparen, så är därmed icke mycket vunnet, då köparen kan strafflöst förklara, att notan icke finnes i behåll.

Vidare har bemälda tillsyningsman meddelat, att växlande bokföringssätt beredde svårigheter vid kontrollen, varjämte en del affärer, särskilt sådana som utöva försäljning i andra hand och vilkas handel omfattar allehanda slag av varor, ofta hade mycket otillfredsställande bokföring.

Det synes av vad sålunda anförts framgå, att de nuvarande kontrollbestämmelserna icke bereda möjlighet till en tillfredsställande kontroll. I första hand gäller det här följaktligen att undersöka, huruvida och på vilket sätt en förbättrad kontroll må kunna åstadkommas. Närmast kommer därvid i beaktande vad som rör sättet för stämpelbeläggningen.

Enligt det förslag till förordning angående omsättningsskatt å lyxvaror (lyxskatt), som med mitt ovannämnda betänkande överlämnats, skall skatten erläggas genom stämplor, vilka anbringas i den särskilda försäljningsbok, som det enligt förslaget åligger skattskyldig näringsidkare att föra. I motiveringen för bestämmelsen härom har erinrats, att enligt vår gällande stämpelförordning dylikt sätt att anbringa stämplor är medgivet beträffande ränta å depositionsräkning, i de fall då räntebesked icke utfärdas. Ett uttalande om lämpligheten, under viss förutsättning, att beträffande stämpel för depositionsräkning föreskriva stämpelbeläggning i bankens böcker såsom det enda medgivna förfarings sättet gjordes av bevillningsutskottet vid 1921 års riksdag i dess betänkande nr 44, avgivet i anledning av en proposition, nr 232, med förslag till åtskilliga ändringar i stämpelförordningen. Utskottet förklarade i fråga om stämpelavgift för depositionsräkning, att, under förutsättning att stämplor över huvud skulle komma till användning, det otvivelaktigt vore att föredraga, att icke mer än ett sätt för stämpelbeläggning vore medgivet; och då något större värde icke syntes kunna tilläggas den kontroll från allmänhetens sida, som skulle möjliggöras genom obligatorisk stämpelbeläggning av utfärdade räntebesked eller annan dylik handling, ville det synas utskottet, som om den lämpligaste utvägen vore att föreskriva stämpelbeläggning i bankens böcker.

Motiveringen för mitt förslag om stämpelbeläggning i näringsidkarnas räkenskapsböcker innehåller vidare ett påpekande av det viktiga fiskaliska intresset, att uppbörden av en skatt, som skulle erläggas av säljaren och som denne måste söka taga ut av köparen, anordnades på sådant sätt att detta uttagande försigginge så friktionsfritt som möjligt, samt att ett motsatt resultat skulle nås, därest räkningarna stämpelbelades. I sammanhang härmed hänvisades i berörda motivering till att den tyska omsättningsskattelagen, vilken är byggd på deklarationsförfarande, innehåller förbud mot att i räkning särskilt debitera skatten. Avsikten är, att skatten skall inräknas av säljaren i de omkostnader, efter vilka varupriset bestämmes.

För möjliggörande av en bättre kontroll över fullgörandet av ifrågavarande skatteplikt synas två huvudvägar erbjuda sig, nämligen antingen stämpelbeläggning uteslutande i den särskilda försäljningsboken eller ock bibehållande av stämpelbeläggning av avräkningsnotor och anmälnings sedlar, förstärkt genom begagnande av dubbla beläggningsstämplor. Beträffande det senare tillvägagångssättet synas två alternativ kunna komma under över-

vägande, det ena överensstämmande med ovan beskrivna, i Kungl. Maj:ts proposition till 1919 års riksdag föreslagna anordning och det andra innefattande att den stämpeldel, som icke åsattes räkningen, inklistras i den särskilda försäljningsboken.

Av de sistnämnda alternativen vill det synas som om det senare vore att föredraga; kontrollen underlättas säkerligen genom den större överskådlighet, som stämplarnas anbringande i den särskilda boken erbjuder. Med utgångspunkt härifrån kan det synas, som om ett plus i säkerhet skulle vinnas genom användning av dubbla beläggningsstämplar, av vilka den andra delen åsattes utfärdad räkning. Den möjlighet till kontroll från köparens sida, som härigenom beredes, kan säkerligen i en del fall vara ägnad att avhålla från stämpelpliktens kringgående. Men om man ser förhållandena i stort, torde ovan återgivna uttalande av 1921 års bevillningsutskott om värdet av en dylik allmänhetens kontroll befinnas vara väl grundat. Om det sålunda är övervägande sannolikt, att nyttan av räkningarnas stämpelbeläggande icke är mycket att bygga på, så är det å andra sidan alldeles säkert, att en betydande fördel är att vinna genom att räkningarna icke stämpelbeläggas, detta ur den ovan berörda synpunkten att därigenom frågan om skatten icke alls behöver komma på tal mellan säljare och köpare. Säljaren får tillfälle att vid uppgörande av sina försäljningspriser räkna med skatten såsom en annan omkostnad, och köparen får ingen direkt påminnelse om den prispöjning som skatten medför. Staten får att göra med endast den ena parten, säljaren, på vilken hela ansvaret för skattens utgörande lägges. Även sistnämnda omständighet torde bereda en starkt grundval för kontrollen.

De sålunda påpekade fördelarna, bestyrkta, såsom ovan antytts, av erfarenheten i Tyska riket synas böra tillmätas avgörande betydelse, varföre systemet med stämpelbeläggning endast i den särskilda försäljningsboken här förordas.

För kontrollens effektivitet vore det säkerligen önskvärt, att densamma kunde så anordnas, att den omfattade icke blott bokföringen utan även varulagren. Det torde emellertid kunna antagas, att kostnaden för en dylik kontroll icke skulle kunna hållas inom gränser, som stode i skäligt förhållande till skattens avkastning, även om denna avsevärt ökades. Något förslag i fråga om en på antytt sätt utsträckt kontroll har därför icke uppgjorts.

Då det gäller att söka göra ifrågavarande beskattning mera inbringande än den i sitt nuvarande skick visat sig vara, ligger det nära till hands att överväga, huruvida densamma icke lämpligen skulle kunna utvidgas att avse även andra föremål än dem, den nu gäller. Emellertid finnas flere skäl, som tala för den nuvarande begränsningen.

I ovannämnda av mig avgivna förslag till omsättningsskatt å lyxvaror har lyx tagits i en betydligt vidsträcktare bemärkelse än den, från vilken 1919 års riksdag synes hava utgått, då riksdagen väsentligt inskränkte det av Kungl. Maj:t föreslagna beskattningsområdet. Att ett vidsträckt lyxbegrepp togs till utgångspunkt för det förstnämnda förslaget, berodde i främsta rummet därpå, att en omsättningsskatt på lyxvaror i allmänhet, särskilt med hänsyn till de med beskattningen förenade kostnaderna, icke ansågs hava till-

räckliga skäl för sig, därest skattobjektet icke bleve tillräckligt omfattande. Denna synpunkt har icke samma betydelse, när fråga är om en skatt på endast vissa slag av lyxvaror. De varugrupper, som äro föremål för den ifrågavarande hos oss gällande skatten på vissa lyxvaror, hava säkerligen utvalts såsom varande av utpräglad och typisk lyxnatur. I samma mån gränsen för sistnämnda skatt utvidgas, ger man fog för invändningen, att beskattningen blir godtycklig, eftersom en skatt på åtskilliga andra varuslag kunde med lika berättigande ifrågasättas.

En fördel med den snäva begränsningen ligger även däri, att skatten kommer att beröra en relativt begränsad krets av näringsidkare. Ur kontrollsynpunkt är fördelen härav påtaglig och viktig.

För bibehållande av den nuvarande begränsningen kan möjligen även anses tala den omständigheten, att en ökad beskattning av guld-, silver- och platinavaror möjligen kan åstadkommas genom en höjning av den kontrollavgift, som enligt förordningen angående kontroll å guld- och silverarbeten skall erläggas för kontrollstämpels åsättande. Det har icke ingått i den mig förelagda uppgiften att undersöka, huruvida en sådan höjning, utöver den på Kungl. Maj:ts förslag av 1922 års riksdag beslutade, må anses lämplig. Jag tillåter mig emellertid att rörande inkomsten av nämnda kontrollavgift under åren 1921 och 1922 överlämna bilagda sifferuppgifter, som myntdirektören Wallroth benäget låtit sammanställa.¹

För en utvidgning av området för ifrågavarande beskattning talar å andra sidan ett vägande skäl. I allmänhet gäller, att de olika slagen av lyxförbrukning icke äro bestämda av några starka individuella behov utan mera av bruk och sedvänjor, vilka lätt växla. Genom skattebelastning på ett visst slag av lyx ledes förbrukningen därför lätt över till någon annan lyx. Man torde således knappast kunna överhuvud vänta något synnerligen gott ekonomiskt resultat av en skatt, som avser endast en begränsad grupp av lyxföremål. Men om den nu ifrågavarande skatten gäller ju, icke blott att den är begränsad till vissa varandra närstående varugrupper, utan även att inom dessa ytterligare dragits en snäv gräns, bestämd med hänsyn dels till priset och dels till föremålens användning. Sålunda kunna även mycket dyrbara prydnadsartiklar av guld eller silver — även med emaljläggningar — såsom bordsuppsatser, pokaler, bågare, inköpas, utan att köpet träffas av skatten. Syftet med den omarbetning, som på sätt ovan erinrats föranstaltades av 1919 års bevillningsutskott, synes hava varit att beskattningen icke skulle träffa inköp av andra föremål än sådana, som obetingat kunde betecknas såsom lyxföremål. Särskilt ville man, såsom reservanterna vid bevillningsutskottets betänkande framhöllo, att husgeråd av silver skulle gå fria från skatten. På grund av svårigheten att i lagstiftningen draga en gräns mellan prydnadsföremål och husgeråd blev emellertid gränsen dragen så, att från beskattningen uteslöts mera än berörda syfte synes hava kräft. Samma svårighet föranleder nu, att, därest man önskar något utvidga gränsen för det beskattade, utvidgningen lätt blir större än som kunde vara önskvärt. Utan att skatten erhåller en större omfattning än den nu har, torde den emellertid knappast kunna beräknas giva så pass stor avkastning, att dess bibehållande över huvud är till-

¹ Här ej intagna.

räckligt motiverat. En utvidgning av gränsen för beskattade varuslag torde därför böra vidtagas.

Vid en dylik utvidgning torde, om något ekonomiskt resultat av betydelse skall ernås, icke kunna undvikas att upptaga den av Kungl. Maj:t år 1919 föreslagna bestämmelsen, enligt vilken guld-, silver- och platinavaror, över en viss prisgräns, skola, även utan infattade pärlor eller ädla stenar och även om de icke utgöras av smycken, inbegripas under beskattningen. Vad vidare beträffar prisgränsen, må först anmärkas, att en sådan, trots de påtagliga olägenheter med vilka den alltid är förenad, icke gärna kan undvaras. Skulle skatten så utvidgas, att den komme att avse alla guld- och silverarbeten, bleve nämligen antalet av de affärer, som berördes av skatten och således måste kontrolleras, allt för stort. I sådant hänseende må här endast erinras, att billiga prydnadsföremål av silver eller med delar av silver, såsom broscher, spännen, nålar, bröst- och manschettknappar samt kedjor, ävensom käppar med silverbeslag säljas i en stor mängd galanteri- och ekiperingsaffärer. En annan synpunkt, som i viss mån synes förtjäna beaktande, är den, som år 1919 föranledde det ovan berörda uttalandet, att husgeråd av silver borde gå fria från skatten. Det vill synas, som om det vore skäligt att tillse, att inköp av sådana husgeråd som skedar och gafflar av silver icke betungas med ifrågavarande skatt. Då det värde, som bestämmelser, huruvida skatteplikt föreligger, är det enskilda föremålets, torde ur sistberörda synpunkt intet vara att erinra mot en prisgräns av 30 kronor, en gräns, genom vilken även torde undvikas, att de av skatten berörda affärernas antal sväller ut alltför mycket. Med den gränsdragning, som sålunda ifrågasättes, torde det stämma överens, att även halvädla stenar indragas under beskattningen, vilket Kungl. Maj:ts förslag år 1919 också innefattade.»

Departements-
chefen.

Av de uppgifter, som lämnats i nu berörda promemoria, framgår, att avkastningen av stämpelavgiften å pärlor m. fl. lyxvaror de sista åren varit ytterligt ringa. År 1921 uppgick skattens hela belopp ej till 93,000 kronor, år 1922 översteg den föga 44,000 kronor. Härifrån avgår kontrollkostnaden, vilken torde uppgå till omkring 10,000 kronor årligen.

Då nu emellertid riksdagen tvenne år å rad utan initiativ från Kungl. Maj:t fattat beslut om fortsatt tillämpning av 1919 års förordning, synes härav kunna dragas den slutsatsen, att riksdagen önskat fortbeståndet av en skatteform, som i så hög grad som denna vore ett utslag av principen, att ren lyxkonsumtion borde vara föremål för en särskilt hög beskattning. Denna princip skänker jag för min del min anslutning. Däremot måste jag ställa mig betänksam mot en skatt, som inbringar så obetydligt i förhållande till uppbörds- och kontrollkostnaden.

Bland de utvägar, som erbjudit sig, att göra nu ifrågavarande beskattningsform mera givande, har i första hand framstått den att utvidga gruppen av de föremål, som träffas av skatten. 1919 års propo-

sition gick härvidlag längre än det av riksdagen antagna förslaget. I kanslirådet Nordlindhs promemoria har nu ifrågasatts en utsträckt beskattning. Jag vill för min del ej helt avvisa tanken på en utvidgning av ifrågavarande slag av beskattning i den ena eller andra riktningen. Emellertid kan jag ej bortse från att en mera väsentlig utvidgning av området för den nuvarande lyxstämpelskatten måste innebära en jämförelsevis mycket stark ökning av antalet beskattade föremål och troligen även av antalet affärsmän, som skulle bli underkastade skyldighet att föra försäljningsböcker. Härav skulle utan tvivel följderna bli större kontrollkostnader. Jag vill ock bringa i erinran den av 1922 års riksdag godkända höjningen av de för kontroll å guld- och silverarbeten stadgade avgifter, vilken kontroll numera utsträckts att avse även platinaarbeten. En ökad inkomst av förbrukningen av de varor, det här gäller, kunde utan tvivel — på sätt i promemorian jämväl framhållits såsom möjligt — vinnas genom en ytterligare höjning av dessa avgifter. Kontrollavgifterna hava visserligen för närvarande ej karaktär av skatter. Genom en mera väsentlig ytterligare höjning av desamma kan det emellertid ifrågasättas, om det ej i verkligheten skulle bli fråga om en beskattning. En dylik beskattningsform vid sidan av lyxstämpelavgifter synes mig i själva verket också möjlig. Den skulle i varje fall erbjuda fördelen av en effektiv kontroll. Å andra sidan skulle emellertid vid en sådan beskattning hänsyn komma att tagas endast till metallvärdet — värdet av det nedlagda arbetet skulle komma att lämnas ur räkningen. Härtill må tilläggas, att redan den år 1922 verkställda höjningen ej kan anses så alldeles obetydlig.

Jag är sålunda icke beredd att nu föreslå en utsträckning av beskattningen beträffande de varuslag, varom nu är fråga.

Det torde emellertid icke vara uteslutet, att utan omläggning av skatten ett något bättre resultat skall kunna vinnas genom en ändring av gällande bestämmelser om kontrollen. Givetvis är det ej möjligt att bedöma, i vad mån det dåliga utbytet av den nuvarande skatten är ett resultat av depressionen och i vad mån skälet därtill är att söka i en bristfällig kontroll. Jag håller för min del för troligt, att sistberörda omständighet i varje fall ej kan helt lämnas ur räkningen.

I 1919 års proposition hade föreslagits en dubbel kontroll på så sätt, att avräkningsnotor skulle upprättas i två exemplar, av vilka vartdera skulle förses med en del av en dubbel beläggningsstämpel. Det ena exemplaret av avräkningsnotan skulle förvaras hos vederbörande handlande. Förslaget i denna del bifölls emellertid ej av riksdagen, som förmenade, att en dylik kontroll skulle bli alltför omständlig, och

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 161 häft. (Nr 199.) 3

i stället beslöt det nuvarande systemet med stämpel blott å avräkningsnotorna. Kanslirådet Nordlindh har nu i sin berörda promemoria för normala fall föreslagit en stämpelbeläggning av försäljningsböcker; vid försäljning av andra än handlande skulle det nuvarande systemet bibehållas. Det förordade nya systemet synes ej vara mera invecklat än det nuvarande utan tvärtom enklare. Försäljningsböcker skola finnas redan nu, och en stämpelbeläggning i dessa böcker kan ej medföra stort besvär. Å andra sidan skulle skyldigheten att i normala fall upprätta avräkningsnotor bortfalla. Med det sålunda föreslagna systemet skulle åtminstone kontroll kunna hållas därå, att skatt erlägges för de fång, som finnas införda i försäljningsboken — för närvarande brister det även härutinnan. En kontroll därå, att försäljningsboken är i stort sett riktig, bör kunna erhållas genom en jämförelse med fakturor och handelsböcker. Däremot skulle ett godtagande av nämnda system innebära, att den kontroll, som nu utövas av den köpande allmänheten, skulle bortfalla. Jag är emellertid benägen tro, att denna kontroll måste tillmätas ett mindre värde än en kontroll å handlandena. I detta hänseende kan hänvisas till innehållet i meranämnda promemoria. En möjlighet vore visserligen att gå in för dels bibehållandet av den nuvarande kontrollen, dels införandet av det nu ifrågasatta systemet vid sidan därav. Ett sådant förfarande, vilket skulle medföra ett utbytande av de enkla beläggningsstämplarna mot dubbla sådana, skulle emellertid innebära i huvudsak detsamma som den anordning, vilken 1919 års riksdag avvisat. Jag anser mig på den grund icke böra förorda detsamma, utan finner mig böra biträda det av kanslirådet Nordlindh framlagda förslaget.

Sedan tillfälle givits att pröva nu berörda kontrollsystem, kan givetvis fråga uppkomma att till förnyat övervägande upptaga spörsmålet, huruvida, i händelse av behov, ett större utbyte av skatten å lyxvaror kan och bör vinnas genom utökning av den grupp av föremål, som avses med skatten.

I anslutning till ett av kanslirådet Nordlindh till finansdepartementets lagbyrå överlämnat författningsutkast har nu därstädes utarbetats ett förslag till förordning om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor m. fl. lyxvaror.

Beträffande detta förslag torde någon särskild detaljmotivering i allmänhet ej vara erforderlig. Jag vill dock framhålla, att såsom en 2 § införts uttrycklig bestämmelse därom att, då handlande ur sin affär uttager föremål för eget bruk eller för att utan vederlag överlåtas, detta

är att likställa med försäljning. Straffbestämmelserna hava givetvis även undergått omarbetning i anslutning till den ökade betydelse, som tillagts försäljningsböckerna, samt till det ändrade förfarandet beträffande beskattningen av varor, som införas till riket. Dessutom må framhållas, att bestämmelsen om rätt för angivare till andel i böter utgått.

Föredragande departementschefen uppläser härefter berörda författningsförslag samt hemställer, att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Grip.
